

5. seja Sveta za trajnostni razvoj in varstvo okolja

Pričetek, 23. 6. 2023 ob 13. uri, Ministrstvo za naravne vire in prostor, Dunajska 48, LJ

Udeležba:

- Svet za trajnostni razvoj in varstvo okolja: Damjan Vinko, Janez Pirc, Nika Pečevnik, Antonija Božič Cerar, Valentina Brečko Grubar, Aleksandar Šobot
- Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo: Tina Hočevar
- Ministrstvo za naravne vire in prostor: Uroš Brežan, Marko Maver, Žiga Vrevc Žlajpah, Andrej Bibič, Katarina Groznik Zeiler
- Zunanji gostje: /

Člani Sveta so predhodno prejeli izhodiščna vprašanja za obravnavo tem na seji.

Dnevni red:

1. Prioritete ter naslavljanje področja varstva narave in biodiverzitete v Sloveniji

Uvodoma je Minister člane Sveta seznanil o sprejetju splošnega pristopa Sveta EU o predlogu EU uredbe o obnovi narave ter o prioritetah MNVP na področju ohranjanja narave. Izpostavil je, da je MNVP dal področju narave pomembnejše mesto v strukturi, kar se bo izražalo v politikah in ukrepih. Med drugim je omenil prihajajoč EU strateški dokument za obnovo narave, ki ga slovenska Vlada podpira, ter da bodo med ključnimi izzivi MNVP sprejem uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah, izboljšano upravljanje velikih zveri in območij Natura 2000, revizija Nacionalnega programa varstva narave z vidika globalnih ciljev biotske raznovrstnosti ter upravljanje in raba naravnih vrednot. Za zadnjo temo je že ustanovljena delovna skupina, ki bo pripravila koncepte po vzoru Triglavskega narodnega parka.

Na vprašanje g. Vinka o pogajalskih izhodiščih Vlade glede Uredbe o obnovi narave ter morebitnih ocenjenih stroških prvotnega predloga je Minister odgovoril, da ko govorimo o stroških in finančah, Evropska komisija poudarja, da za ukrepe, ki bodo prišli na področju biotske raznovrstnosti in Uredbe o obnovi narave, ne bo dodatnih virov in da je treba vire iskati v obstoječih finančnih instrumentih (npr. kohezijska politika, skupna kmetijska politika – SKP in nacionalni viri). Posebnega izračuna o posledicah pa v okviru sprejema stališč ni bilo narejenega. O tem je ga. Groznik Zeiler dodala, da ko bo predlog Uredbe sprejet, se bodo v okviru nacionalnega načrta določale prioritete. Koliko sredstev potrebujemo za ohranjanje narave v Sloveniji je sicer pripravljeno v Programu upravljanja območij Natura 2000 (PUN) in Nacionalnem programu varstva narave, ki je del Nacionalnega programa varstva okolja do leta 2030 (NPVN). Vsi prisotni so se strinjali, da bo potrebna mobilizacija vseh finančnih virov, ki bodo na voljo. Ob tem je g. Vinko še dodal, da se veliko stvari na področju ohranjanja narave ne naredi ali zgodi zaradi pomanjkanja kadrovskih in finančnih sredstev, da na Direktoratu verjetno učinkovito delajo z »majhno vrečo«, a je velika težava, da je ta vreča premajhna že za obveznosti, ki jih za ohranjanje narave določata državni zbor in vlada ali pa so del

mednarodnih obveznosti. G. Bibič je dodal, da na MNVP delajo, kolikor lahko, da pa imajo omejitve tudi zaradi drugih sektorjev in lastnikov zemljišč.

Na vprašanje ga. Brečko Grubar glede uporabe kmetijskih zemljišč v območjih Natura 2000 in kaj se lahko zahteva od najemnikov le-teh, je g. Bibič povedal, da je odvisno ali so zemljišča že dlje časa oddana, saj je v teh primerih težje spremeniti pogoje. Za novo oddana zemljišča so aktualni pogoji že del pogodb.

Ga. Groznik Zeiler je omenila, da na Direktoratu za naravo razmišljajo in se trudijo biti proaktivni tako v okviru izboljšanja stanja ciljnih vrst in habitatnih tipov. Veliko truda je vložena v sodelovanje z deležniki, da pa je ključnega pomena, da se naredi napredek na zemljiščih v lasti RS, saj se bo na tak način postavil zgled tudi zasebnim lastnikom.

Glede subvencij in travnatih površin je g. Šobot omenil, da je v preteklosti predlagal Zavodu za varstvo narave (ZRSVN) projekte za preprečevanje konfliktov na območjih Natura 2000, vendar se je ugotovilo, da obstaja konceptualni problem zakonodaje ter da so potrebne sistemske spremembe upravljanja. G. Bibič je na to dodal, da se konflikti oz. dileme rešujejo v okviru PUN.

G. Pirc je dodal, da obstaja pritisk na zemljišča pri infrastrukturnih projektih ter da kmetje niso tisti, ki so proti projektom, vendar da si želijo predvsem sodelovanja. V okviru subvencij za kmetovanje si želi, da bi bili zadaj izdelki in da bo izziv pri tovrstnih površinah, ki se ukvarjajo z ekološkim kmetijstvom predvsem ta, kaj bo s površinami, ko bodo le-te opuščene. Minister je pri tem dodal, da je SKP orodje, ki ga imamo, da se izboljšajo kmetijske prakse, da pridemo do prehranske varnosti in hkrati izpolnjujemo okoljske cilje in skrbimo za razvoj podeželja.

Na vprašanje o tem, ali se je Vlada RS zavezala, da bo varstvo narave imela kot prioriteto, je Minister odgovoril, da so debate znotraj Vlade kompleksne ter da je MNVP naravo dal na višji nivo z reorganizacijo. S skupnim fondom 65 mio EUR (do l. 2027) za namen biotske raznovrstnosti in obnove narave je zadovoljen, vendar pa bo kljub temu v okviru Vlade in Državnega zbora nadaljeval pogovore v smeri, da se dodatno okrepi varstvo narave in upravljanje zavarovanih območij.

O tem, kaj bi z vidika javnosti predstavljalo resna dejanja Vlade na področju varstva narave, je na vprašanje g. Mavra g. Vinko najprej povedal, da je narava omenjena v »petih« vrsticah v osnutku Nacionalno energetskega podnebnemu načrtu (NEPN) in še to kot ovira. Potrebni so boljši strateško usmerjeni dokumenti, ki se potem tako tudi izvajajo. Revizija zastarelih rdečih seznamov vrst izpred skoraj četrst stoletja bi morala biti prednostna naloga, pa tudi usmerjeno vlaganje Vlade v izboljšanje znanja o naši biodiverziteti. Minister je na seji Vlade izpostavil, da narava v NEPN res ni dovolj vključena in z ministrom Kumrom (MOPE) načrtujeta nadgradnjo NEPN v tem delu.

O načinu in obsegu izvajanja monitoringov na področju varstva narave v Sloveniji, kar je vprašal g. Vinko, so predstavniki MNVP povedali, da se izvajajo različne aktivnosti za spremljanje stanja, vendar se zavedajo, da potrebujemo več podatkov in več monitoringov. Ob tem je ga. Groznik Zeiler dodala, da je v izvajanju 8-letni projekt v višini 17 mio EUR (LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji), ključni steber katerega je spremljanje stanja narave in biodiverzitet. Projekt je na polovici izvajanja, z nacionalno shemo monitoringa pa se bodo pričeli ukvarjati v drugi polovici izvajanja projekta. Končni namen služb varstva narave je, da se stanje ohranja ali izboljša, za kar pa seveda potrebujemo nekatere podatke, je še dodal g. Bibič; ga. Groznik Zeiler pa, da so si v okviru kohezijskih sredstev vedno prizadevali za dodatna sredstva za monitoringe, vendar so imeli pri tem omejen vpliv. G. Vinko je komentiral, da

je velik manko še tudi v tem, da MNVP pri monitoringih razmišlja zgolj o evropsko varovanih vrstah, ne pa tudi o pri nas zavarovanih vrstah, endemitih itn.

O zagotavljanju informacij oz. podatkovnih zbirk biodiverzitete je ga. Groznik Zeiler povedala, da ni dovolj, da obstaja samo vzpostavljeno spremljanje stanja, vendar tudi, kako so podatki na področju varstva biodiverzitete organizirani. Pri tem so si na Direktoratu za naravo pomagali z LIFE sredstvi, npr. projektom LIFE NarclS. Zavezali so se k temu, da bo v projektu izdelan informacijski sistem, živel tudi po zaključku projekta. Pogovori o tem, kako, še potekajo, projekta, glavnega nosilca ARSO, pa so veseli.

O evidentiranju dovoljenih posegov, ki vplivajo na biodiverzitetu, je g. Bibič povedal, da načelno MNVP vodi evidence vseh postopkov, res pa, da trenutna evidenca omogoča le osnovno vodenje podatkov. V okviru projekta LIFE NarclS se predvideva, da se bo od osnovnega vodenja evidenc prešlo v napredno. Dodal je še, da je že sedaj presoja kumulativnih učinkov posegov del strokovne presoje, ki je v postopkih ZRSVN.

Ob tem je ga. Groznik Zeiler dodala, da je veliko (op. bioloških) podatkov rezultat prostovoljnega dela in da si bo MNVP pri tem prizadeval za vključevanje posameznikov in drugih organizacij ter zainteresirane javnosti. Ga. Brečko Grubar je omenila dobre izkušnje s t. i. ljudsko znanostjo in poudarila pomen komuniciranja med deležniki, vključno z ozaveščanjem. G. Pirc je dodal, da ljudska znanost ne more nadomestiti potrebnih monitoringov. S tem se je g. Vinko strinjal in dodal, da veliko ozaveščanja izvajajo tudi nevladne organizacije (NVO), a so te zaradi več let trajajoče nepodpore države osiromašena. Kot glavni problem pri tem je omenil, da so časovne kapacitete teh deležnikov omejene in da se pozna, da ni širše podpore temu sektorju. Na to je g. Maver dodal, da bo MNVP vzpostavil proračunsko postavko za sodelovanje z NVO in da se bo potrudil za čim večje sodelovanje z NVO ter širšo civilno družbo.

Glede vprašanja g. Vinka, ali namerava Slovenija posodobiti danes že zastarele Rdeče sezname ogroženih vrst in posledično začeti postopke izdelave novih strokovnih podlag, ki bodo služile v nadaljnjem koraku za posodobitev Rdečih seznamov (torej izvesti celovite inventarizacije favne in flore), je g. Bibič sporočil, da je predlagatelj teh strokovnih podlag ZRSVN. Strinja se, da je nujna posodobitev, zato ZRSVN postopoma to že spreminja. Razmišljajo, da bodo začeli s pregledom stanja morskih organizmov.

O izvajanju ukrepov za varovane vrste s Priloge IV Direktive o habitatih je g. Bibič povzel predpise s tega področja, npr. uredbe o zavarovanih prostoživečih vrstah. Tudi vrste s Priloge IV vključuje ZRSVN v svoje smernice, z ukrepi pa kot država nismo najbolj uspešni, za kar MNVP ni vseeno. G. Vinko je še vprašal, ali ima MNVP stališče o objavi mnenj, smernic ipd., ki jih izdaja ZRSVN. MNVP o tem razmišlja in bodo v prihodnje delali na tem, da se bodo objavljali, je sporočil g. Bibič, ga. Groznik Zeiler pa je dodala, da na Direktoratu računajo, da bodo tudi ti dokumenti objavljeni v informacijskem sistemu NarclS, a so trenutno s partnerji še v pogovorih.

O NPVN je ga. Groznik Zeiler povzela Ministra, da je revizija programa prioriteta MNVP. Začelo je teči poročanje o izvajanju programa in za jesen je načrtovano poročilo za Vlado. Ali se bo šlo v spremembe NPVN, še ni odločeno. Do konca leta 2024 moramo poročati, kako sledimo globalnim ciljem ohranjanja narave, svoje, nacionalne, biotske strategije pa verjetno ne bomo izdelovali.

G. Vinko je še dodal glede poročanja Slovenije po Direktivi o habitatih, kjer je prepričan, da poročilo mora nastajati in biti transparentno, poleg strokovne neoporečnosti in širše vključenosti, ter govoriti o stanju vrst in habitatov za 6-letno obdobje poročanja in ne, kot je Slovenija to izvedla nazadnje.

Prihodnja seja Sveta je načrtovana za september, ko bo Svet obravnaval vprašanja podnebnega zakona.

Seja se je zaključila ob 14:30 uri.